

Stanovisko č. 11(2008) Poradnej rady európskych sudcov (CCJE) do pozornosti Výboru ministrov Rady Európy o kvalite súdnych rozhodnutí

ÚVOD

1. Kvalita súdnictva je trvalo a dlhodobo predmetom záujmu Rady Európy, o čom svedčia aj viaceré konvencie, rezolúcie a stanoviská prijaté pod gesciou Rady Európy o zjednodušení prístupu k spravodlivosti, o zvýšení kvality a zjednodušení konaní, o znižovaní zaťaženia súdov a o presmerovaní podstaty práce sudcov na čisto rozhodovaciu činnosť.¹
2. Poradná rada európskych sudcov (Consultative Council of European Judges, CCJE) sa rozhodla zamerať Stanovisko č. 11 na kvalitu súdnych rozhodnutí, čo považuje za hlavnú zložku kvalitného súdneho systému.
3. Jasné zdôvodnenie a rozbor sú základnými požiadavkami na súdne rozhodnutia a sú tiež dôležitou súčasťou práva na spravodlivý proces. Článok 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) napríklad vyžaduje od štátov zriadenie nezávislých a nestranných súdov a podporuje zavádzanie efektívnych súdnych konaní. Splnenie tohto záväzku vyžaduje reálne naplnenie toho, že sudcovia majú v konečnom dôsledku možnosť rozhodovať spravodlivo a zákonne vo vzťahu k ich skutkovým a právnym záverom, a to v prospech občanov. Vysoká kvalita súdnych rozhodnutí je kvalita zaisťujúca správny výsledok – do tej miery, ako to zdroje dostupné sudcom dovoľujú – a to spravodlivo, rýchlo, jasne a konečne.
4. Majúc uvedené na zreteli, CCJE už poukázala na to, že na nezávislosť súdov sa musí nazeráť ako na právo občanov; napr. Odporúčanie č. 1 (2001) uvádza, že nezávislosť súdnictva „nie je prerogatívom alebo privilegiom súdnictva ako takého, ale je v záujme právneho štátu a všetkých, ktorí hľadajú a očakávajú spravodlivosť“. CCJE vo svojich stanoviskách od roku 2001 predložila množstvo návrhov smerujúcich nielen ku garancii prístupu k súdu, ale tiež k zaisteniu dôvery vo výsledok súdneho konania, cestou kvalitných rozhodnutí.²
5. Toto stanovisko si nekladie za cieľ spochybniť základný princíp, že požiadavka vnútornej kvality súdneho rozhodnutia sa môže realizovať len prostredníctvom práva na opravný prostriedok ustanoveného zákonom. Tento princíp vyplýva z ústavných garancií nezávislosti súdnictva ako jednej z hlavných vlastností právneho štátu a demokratickej spoločnosti.
6. CCJE zastáva ten názor, že sudcovia, ktorých úlohou je vydávať kvalitné rozhodnutia, majú osobitne vhodné podmienky pre začatie diskusie o kvalite súdnych rozhodnutí a určení (pomenovaní) faktorov a podmienok pre zaistenie

1 Všetky dokumenty na uvedené problematiky demonštrujú hlavnú ideu Rady Európy pri riešení požiadaviek kvalitného rozhodovania súdov: „podľa názoru Rady Európy, kvalitatívny prístup nemôže byť nasmerovaný na jediné rozhodnutie, ale, ako súčasť komplexného prístupu, závisí od kvality súdneho systému, vrátane sudcov, advokátov a zamestnancov súdu, ako aj od kvality konania predchádzajúceho rozhodnutiam. Rada Európy preto odporúča, aby snahy o zlepšenie situácie smerovali ku všetkým týmto bodom“ (neoficiálny preklad), (Jean-Paul JEAN, „La qualité des décisions de justice au sens du Conseil de l'Europe“, Kolokvium organizované 8. a 9. marca 2007 Fakultou práva a sociálnych vied, Univerzita v Poitiers, na tému „Kvalita súdnych rozhodnutí“ - Pozri „CEPEJ Studies“ č. 4).

2 Pozri tiež závery z Konferencie o kvalite súdnych rozhodnutí, ktorá bola organizovaná na Najvyššom súde Estónska v Tartu (18. júna 2008) za účasti sudcov Estónska a Pracovnej skupiny CCJE

takýchto rozhodnutí.

7. Súdne rozhodnutie musí spíňať množstvo požiadaviek, pričom možno identifikovať niektoré spoločné princípy týchto požiadaviek, a to bez ohľadu na špecifiká jednotlivých súdnych systémov a prax súdov v jednotlivých štátoch. Východiskom je požiadavka, že cieľom súdneho rozhodnutia je nielen vyriešenie sporu a vytvorenie právnej istoty pre účastníkov konania, ale často tiež vytvorenie judikátu, ktorý môže napomôcť predísť vzniku iných sporov a zaistiť spoločenskú harmóniu.
8. Zo správy pani Marie Giuliani CIVININI vypracovanej na základe odpovedí členov CCJE na dotazník³ vyplýva, že štáty majú široké spektrum možností k zaisteniu a zlepšeniu kvality súdnych rozhodnutí. Správa tiež zdôrazňuje, že hoci nástroje pre zaistenie kvality závisia od tradícií každého právneho systému, všetky štáty sú podobne odhodlané pokračovať v zlepšovaní podmienok, v ktorých sudcovia rozhodnutia vydávajú.
9. „Súdne rozhodnutie“ sa v tomto stanovisku používa pre označenie rozhodnutia, ktorým sa konkrétna vec či konanie končí a je vydané nezávislým a nestranným súdom v zmysle čl. 6 Dohovoru, a to vrátane:
 - rozhodnutí vydaných v občianskoprávných veciach, veciach sociálneho zabezpečenia, trestných veciach a vo väčšine správnych vecí;
 - rozhodnutia vydané v prvom stupni, rozhodnutia odvolacích alebo najvyšších súdov, ako aj rozhodnutia ústavných súdov;
 - predbežné opatrenia;
 - konečné rozhodnutia vo veci;
 - rozhodnutia vo forme rozsudkov alebo uznesení, a to vydané v senáte alebo samosudcom;
 - rozhodnutia vydané s možnosťou alebo bez možnosti vyslovenia odlišného stanoviska;
 - rozhodnutia vydané sudcami z povolania alebo sudcami z ľudu (prísediacimi), alebo súdmi obsadenými aj sudcami z povolania, aj sudcami z ľudu („*échevinage*“).

ČASŤ I. KVALITATÍVNE FAKTORY SÚDNYCH ROZHODNUTÍ

A. Vonkajšie vplyvy: legislatívny, ekonomický a spoločenský kontext

10. Kvalita súdnych rozhodnutí závisí nielen od osobnosti dotknutého sudcu, ale tiež od množstva premenných, ktoré sú vo vzťahu k procesu súdneho rozhodovania vonkajšími. Ide napríklad o kvalitu legislatívnej činnosti, primeranosť zdrojov poskytnutých súdnemu systému, a kvalitu právneho vzdelávania.

1. Legislatíva

³ Pozri dotazník o kvalite súdnych rozhodnutí a odpovede na stránke CCJE: www.coe.int/cjje

11. Súdne rozhodnutia primárne vychádzajú zo zákonov prijímaných zákonodarcom, respektíve, v systémoch „common law“, zo zákonov a princípov vyplývajúcich zo súdneho precedensu. Tieto pramene práva nielen určujú aké sú práva účastníkov v systéme súdnictva a ktoré konanie je trestné podľa trestného práva, ale tiež definujú procesný rámec, v ktorom sú vydávané súdne rozhodnutia. Teda rozhodnutia zákonodarcov ovplyvňujú typ a objem vecí predkladaných súdom ako aj spôsob, akým sa o nich koná. Na kvalitu súdnych rozhodnutí majú vplyv pričasté zmeny v legislatíve, nedostatky v koncipovaní zákonov alebo nejasnosti v zákonoch, ako aj nedostatky vo vymedzení procesných pravidiel.
12. Práve preto pokladá CCJE za vhodné, aby parlamenty jednotlivých štátov posudzovali a monitorovali dopad účinnej legislatívy a legislatívnych návrhov na súdny systém a venovali pozornosť prechodným a procesným ustanoveniam, aby na ich základe mohli byť vydávané kvalitné súdne rozhodnutia. Zákonodarca by mal zaistiť, aby legislatíva bola zrozumiteľná a ľahko uchopiteľná v praxi, ako aj v súlade s Dohovorom. Mala by byť zaistená ľahká dostupnosť materiálov z prípravných legislatívnych prác, vyhotovená v zrozumiteľnom jazyku za účelom uľahčenia výkladu legislatívy. Každý legislatívny návrh dotýkajúci sa správy súdnictva a procesnoprávných predpisov by mal byť predkladaný na vyjadrenie súdnej rade alebo obdobnému orgánu ešte pred jeho prejednaním v parlamente.
13. Na dosiahnutie kvalitného rozhodnutia, s prihliadnutím na dotknuté práva a právom chránené záujmy, je potrebné zaistiť sudcom možnosť pracovať v takom legislatívnom a procesnom rámci, ktorý im umožňuje slobodne rozhodovať o efektívnom nakladaní (napríklad) s časom potrebným na riadne prejednanie vecí. CCJE tu odkazuje na diskusiu týkajúcu sa „case manažmentu“ v jeho Odporúčaní č. 6 (2004).⁴

2. Zdroje

14. Kvalita súdnych rozhodnutí je priamo závislá od dostupných finančných zdrojov v súdnom systéme. Súdny systém nemôže fungovať efektívne v podmienkach nedostatkových ľudských a materiálnych zdrojov. Primerané ohodnotenie sudcov je nevyhnutnou ochranou pred tlakmi majúcimi za cieľ ovplyvňovať ich rozhodnutia⁵ a všeobecne ich správanie, a zaisťuje, že do súdnictva vstúpia najlepší kandidáti. Asistencia kvalifikovaného úradníckeho personálu a spolupráca so súdnymi asistentmi, ktorí by mali od sudcov prevziať rutinné úkony a pripravovať podklady, môžu, zjavne, napomôcť zlepšeniu kvality rozhodnutí vydaných súdom. Pri nedostatku týchto zdrojov, je nemožné dosiahnuť efektívne fungovanie súdneho systému a vysokú kvalitu výsledkov jeho činnosti.⁶

3. Aktéri v súdnictve a právne vzdelávanie

15. Už len pri zameraní sa na aktérov v súdnom systéme je zjavné, že kvalita výkonu súdneho systému zjavne závisí od interakcie mnohých rolí: polície, prokurátorov,

4 Osobitne vo vzťahu k zákonom upravujúcim konanie pred súdom by CCJE chcelo poukázať na jeho Stanovisko č. 6 (2004), ktorým odporučilo, v záujme zaistenia kvality súdnych rozhodnutí pri zachovaní rozumných časových rámcov, aby zákonodarcovia volili v záujme zachovania rovnováhy medzi dĺžkou konania a dostupnosťou alternatívnych riešení sporov, či dohôd, zjednodušených a /alebo zrýchlených a skrátených konaní, ako aj zaistenia procesných práv účastníkov konania, atd.. Ďalej tiež je potrebné zaistiť finančné zdroje pre programy alternatívnych riešení sporov.

5 Pozri Stanovisko CCJE č. 1 (2001), § 61.

6 Pozri Stanovisko CCJE č. 2 (2001)

obhajcov, úradníkov, prípadne poroty. Sudcovia predstavujú len jeden článok v reťazci takýchto spolu - aktérov a nie nevyhnutne posledný v rade, pretože fáza výkonu rozhodnutia je rovnako dôležitá. Aj keď sa koncentrujeme iba na kvalitu súdnych rozhodnutí, z už uvedeného vyplýva, že výkon sudcov, hoci ústredný, nie je jediným faktorom podmieňujúcim vydávanie kvalitných súdnych rozhodnutí.

16. Kvalita súdnych rozhodnutí závisí, okrem iných podmienok, aj od právneho vzdelávania všetkých právnických povolání zapojených do konania. Preto CCJE kladie osobitný dôraz na právne vzdelávanie a prax vo všeobecnosti.
17. Z toho vyplýva, osobitne vo vzťahu k sudcom, požiadavka vysokej kvality právnej prípravy v začiatkoch kariéry právnych profesionálov⁷ a následne pokračujúce vzdelávacie programy za účelom udržiavania a zlepšovania profesionálnych techník. Toto vzdelávanie má za cieľ nielen vybaviť sudcov zručnosťami potrebnými na realizáciu zmien v domácej a medzinárodnej legislatíve a v právnych princípoch, ale tiež poskytovať vzdelanie v ďalších doplnkových mimo právnych oblastiach, aby mali dostatočný základ pre pochopenie vecí, ktoré sa k nim dostávajú.
18. Sudcovia tiež potrebujú tréning v etike a komunikačných zručnostiach ako disciplínach, ktoré im napomôžu v jednaní so stranami v súdnom konaní, ako aj s verejnosťou a médiami. Osobitný dôraz sa kladie na tréning organizačných schopností v oblasti efektívnej prípravy vecí a manažmentu (napr. využívanie informačných technológií, case manažment, pracovné techniky, techniky písania rozsudkov/rozhodnutí – vrátane oboznámenia sa s modelmi koncipovania rozhodnutí, za normálnych okolností prenechávajúcich sudcom určitú slobodu pre vytvorenie si osobitného štýlu). Cieľom je manažovanie vecí pred súdom bez zbytočných prietahov a zbytočných úkonov.⁸
19. Navyše, predsedom súdov by malo byť poskytované vzdelávanie v manažovaní ľudských zdrojov, strategickom plánovaní pre reguláciu a manažment rozdeľovania nápadu, ako aj v efektívnom plánovaní a využití rozpočtu a finančných zdrojov. Administratívne personálu a súdnym asistentom by mal byť poskytovaný tréning zameraný na prípravu pojednávania, monitorovania a zaistenie hladkého priebehu konania (napríklad vo vzťahu k používaniu informačných technológií, „case manažmentu“ a „časovému manažmentu“, koncipovaniu rozsudkov, cudzím jazykom, komunikácii s účastníkmi konania a verejnosťou, rešeršom právnych zdrojov). Účelom je zníženie administratívnej a technickej zaťaženia sudcov, čím sa im umožní zamerať sa na intelektuálne aspekty a manažment konania a rozhodovania.

B. Vnútorne prostredie: profesionalita, konania, pojednávanie a rozhodnutie.

20. Kvalita súdnych rozhodnutí tiež závisí od vnútorných faktorov, akými sú sudcovská profesionalita, konania, „case manažment“, pojednávania a prvky vlastné rozhodnutiu.

⁷ Pozri Stanovisko CCJE č. 4 (2003)

⁸ Do úvahy prichádza rozširovanie brožúr, prípadových štúdií dobrých a zlých praktík, štandardných modelov pre vyhotovovanie rozsudkov vrátane metodológií, výkazov a záznamov, vyvinutých pre potreby ďalšieho vzdelávania.

1. Sudcovská profesionalita

21. Sudcovská profesionalita je primárnou garanciou kvality súdnych rozhodnutí. To zahŕňa vysokú úroveň právneho vzdelávania v súlade s princípmi definovanými CCJE v Stanoviskách č. 4 (2003) a č. 9 (2006), ako aj rozvinutú kultúru nezávislosti a etiky v zmysle Stanoviska č. 1 (2001) a 3 (2002).
22. Súdne rozhodnutie by malo reflektovať nielen relevantné právne materiály, ale aj ne - právne koncepty a skutočnosti týkajúce sa kontextu sporu ako takého, napríklad etické, spoločenské a ekonomické zretele. To si vyžaduje, aby si sudca pri rozhodovaní o veci bol vedomý týchto aspektov.
23. Pre zlepšenie kvalifikácie sudcov a kvality súdnych rozhodnutí sú dôležité procesy, akými sa práca sudcov vyhodnocuje.

2. Konanie a „manažment vecí“

24. Pokiaľ výsledkom má byť vysoká kvalita rozhodnutia, ktoré bude prijaté ako účastníkmi konania, tak aj spoločnosťou, konanie musí byť jasné, transparentné a v súlade s požiadavkami Dohovoru.
25. Avšak samotná existencia procesnoprávnej úpravy v súlade s uvedenými požiadavkami nestačí. CCJE zastáva názor, že sudca musí byť schopný aktívne a primerane organizovať a viesť konanie. Riadny postup v konaní vedie ku kvalite výsledného produktu – rozhodnutia.⁹
26. Vydanie rozhodnutia v primeranom čase v súlade s čl. 6 Dohovoru možno tiež považovať za dôležitý prvok jeho kvality. V tomto smere môže vznikáť napätie medzi rýchlosťou konania a ostatnými prvkami kvality rozhodnutia, akými sú právo na spravodlivý proces, ktoré je rovnako obsiahnuté v čl. 6 Dohovoru. Keďže je potrebné udržiavať spoločenskú harmóniu a právnu istotu, element času samozrejme musí byť braný na zreteľ, ale nie je jediným faktorom, na ktorý treba prihliadať. CCJE poukazuje na svoje Stanovisko č. 6 (2004), v ktorom zdôraznila, že nemožno dať znamienko rovná sa medzi „kvalitou“ súdnictva a jednoduchú „produktivitu“. Kvalitatívny prístup musí brať na zreteľ spôsobilosť súdneho systému vysporiadať sa s požiadavkami naň v súlade so všeobecnými cieľmi systémov, medzi ktorými je rýchlosť konania len jedným z viacerých prvkov.
27. Niektoré štáty zakotvili štandardné modely dobrej správy v „case manažmente“ a vo vedení pojednávaní. Je treba podporovať také iniciatívy na podporu „case manažmentu“ u každého sudcu.
28. Treba zdôrazňovať dôležitosť spoločných diskusií sudcov ako formu výmeny informácií a praktických skúseností. Tieto tiež umožňujú sudcom prediskutovať „case manažment“ ako aj právne a aplikačné problémy a možné konflikty v „case law“.

3. Pojednávanie

⁹ Vo svojom Stanovisku č. 6 (2004) CCJE, ďalej rozvíjajúce princípy ustanovené v Odporúčani č. R (84) 5, zdôraznilo dôležitosť aktívnej úlohy sudcu vo vedení občianskoprávneho konania (pozri dotknuté ustanovenia §§ 90-102 a 126).

29. Pojednávane musí byť v súlade so všetkými požiadavkami Dohovoru a zaisťovať tak pre účastníkov konania a verejnosť všeobecne naplnenie minimálnych štandardov riadneho a spravodlivého procesu. Riadny priebeh pojednávania má priamy dopad na účastníkov konania a pochopenie a prijatie (akceptovanie) konečného rozhodnutia verejnosťou. Pojednávane by tiež malo sudcovi poskytnúť všetky informácie potrebné pre riadne vyhodnotenie veci. Preto má kľúčový dopad na kvalitu súdneho rozhodnutia. Pojednávane by sa malo vo veci nariadiť vždy, keď tak vyplýva z judikátov na základe Dohovoru.
30. Transparentné a otvorené pojednávane, ako aj dodržiavane princípu kontradiktórnosti a princípu rovnosti zbraní, sú nevyhnutnými predpokladmi, aby rozhodnutie bolo akceptované samotnými účastníkmi konania ako aj verejnosťou.

4. Prvky vlastné rozhodnutiu

31. Požiadavka vysokej kvality súdneho rozhodnutia vyžaduje, aby rozhodnutie bolo účastníkmi konania a verejnosťou vnímané ako výsledok správnej aplikácie práva, spravodlivého procesu a riadneho vyhodnotenia skutkového stavu a aj ako materiálne (efektívne) vykonateľné. Len vtedy budú účastníci konania presvedčení, že ich vec bola riadne prejednaná a verejnosť bude rozhodnutie vnímať ako nástroj pre nastolenie spoločenskej harmónie. Pre dosiahnutie týchto cieľov je potrebné naplniť niekoľko požiadaviek.

a. Jasnosť

32. Všetky súdne rozhodnutie musia byť zrozumiteľné, koncipované v jasnom a jednoduchom jazyku – to je predpoklad, že im porozumejú účastníci konania a verejnosť. Preto musia byť organizované koherentne a s odôvodnením zrozumiteľným pre každého.¹⁰
33. Každý sudca má právo voľby medzi osobným štýlom a štruktúrou rozhodnutia a štandardizovanými modelmi, pokiaľ tieto existujú. CCJE odporúča, aby súdne autority vydali zbierku dobrých príkladov za účelom zjednodušenia koncipovania rozhodnutí.

b. Odôvodnenie

34. Súdne rozhodnutie v zásade musí byť odôvodnené.¹¹ Kvalita súdneho rozhodnutia v princípe závisí od kvality odôvodnenia. Riadne odôvodnenie je nevyhnutnosťou, ktorá nesmie byť zanedbaná v dôsledku požiadavky rýchlosti konania. Na to, aby rozhodnutie obsahovalo riadne odôvodnenie, je nevyhnutné, aby sudca mal dostatočný časový priestor na prípravu rozhodnutia.
35. Uvedenie dôvodov nielen uľahčuje pochopenie a akceptovanie rozhodnutia účastníkmi konania, ale najmä predstavuje zábranu pred svojvoľnosťou

¹⁰ Tu je namieste poukázať na nadväznosť so Stanoviskom CCJE č. 7 (2005), osobitne s § 56 až 61.

¹¹ Výnimky môžu, okrem iného, zahŕňať rozhodnutia o vedení konania (napr. vytýčenie/ odročenie pojednávania), procesné rozhodnutia alebo v zásade jednoznačné veci (kontumačné rozsudky, rozsudky na základe súhlasu), rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorými tento súd potvrdí rozhodnutie súd prvého stupňa po vypočutí podobných argumentov a z rovnakých dôvodov, rozhodnutie poroty a niektoré rozhodnutia ohľadom možnosti dovolania alebo vznesení nároku v krajinách, kde sa také rozhodnutie vyžaduje.

rozhodnutia. Po prvé od sudcu vyžaduje, aby sa zaoberal podaniami a návrhmi účastníkov konania a uviedol, na základe ktorých skutočností a právnych predpisov dospel ku konečnému rozhodnutiu. Po druhé umožňuje spoločnosti pochopiť fungovanie súdneho systému.

36. Odôvodnenie musí byť myšlienково ucelené, jasné, jednoznačné a nerozporné. Musí čitateľovi umožniť sledovať myšlienkový sled sudcu vedúci ku konečnému rozhodnutiu.
37. Odôvodnenie musí reflektovať rešpektovanie princípov obsiahnutých v rozhodnutiach Európskeho súdu pre ľudské práva (menovite právo na obranu a právo na riadny proces). V prípadoch, kedy predbežným opatrením môžu byť dotknuté práva jednotlivca (napr. príkaz na zatknutie), alebo môže dôjsť k zásahu do práv jednotlivca alebo majetku (napr. dočasné zverenie dieťaťa, zákaz nakladania s nehnuteľnosťami alebo zablokovanie bankových účtov), sa vyžaduje primerané odôvodnenie.
38. Uvedenie dôvodov musí zodpovedať podaniam účastníkov konania, t.j. ich rozdielnym návrhom a argumentom na ich obranu. Toto je podstatná zábezpeka, pretože umožňuje účastníkom konania preveriť si, že ich podania boli preskúmané a sudca ich bral do úvahy. Odôvodnenie nesmie obsahovať urážlivé alebo nelichotivé vyjadrenia voči účastníkom konania.
39. Bez toho, aby bola dotknutá možnosť respektívne povinnosť sudcu konať na základe návrhu v určitých kontextoch, sudca by mal reagovať len na relevantné tvrdenia spôsobilé ovplyvniť rozhodnutie vo veci.
40. Uvedenie dôvodov nemusí byť nevyhnutne rozsiahle, ale musí byť zachovaná rovnováha medzi stručnosťou a zrozumiteľnosťou rozhodnutia.
41. Povinnosť súdov uviesť dôvody svojich rozhodnutí neznamená, že súdy sú povinné odpovedať na každý argument vznesený obhajobou na obranu alebo podporu každého tvrdenia. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť v nadväznosti na povahu rozhodnutia. V súlade s rozhodovacou praxou Európskeho súdu pre ľudské práva,¹² rozsah odôvodnenia závisí od argumentov dostupných pre obe strany sporu, ako aj od rôznych ustanovení právnych predpisov, obyčají a požiadaviek právnej teórie, ako aj rôznej praxe ohľadom vyhlásenia a písomného vyhotovenia rozsudkov a rozhodnutí v jednotlivých štátoch. Za účelom rešpektovania práva na riadne konanie, by odôvodnenie malo demonštrovať, že sudca sa skutočne zaoberal všetkými podstatnými problémami, ktoré mu boli predložené.¹³ Pokiaľ ide o porotu, sudcovo poučenie porote musí zreteľne vysvetliť fakty a otázky, o ktorých porota musí rozhodnúť.
42. Čo sa týka obsahu, súdne rozhodnutie zahŕňa vyhodnotenie faktickej a právnej stránky podstaty sporu.
43. Pri skúmaní skutkovej stránky veci sa sudca v niektorých prípadoch bude musieť zaoberať námietkami voči dôkazným prostriedkom, najmä v zmysle ich

¹² Pozri najmä rozsudok vo veci Boldes proti Rumunsku, 15. február 2007, § 29; Van der Hurk vs. Holandsku, 19. apríl 1994, § 61.

¹³ Pozri najmä rozsudok vo veci Boldes proti Rumunsku, 15. február 2007, § 29; Helle proti Fínsku, 19. február 1997, § 60.

prípustnosti. Sudca tiež vezme do úvahy relevantnosť dôkazu pre rozhodnutie vo veci.

44. Skúmanie právnej stránky veci zahŕňa aplikáciu pravidiel vnútroštátneho, európskeho¹⁴ a medzinárodného práva.¹⁵ Odôvodnenie by malo odkazovať na relevantné ustanovenia ústavy alebo relevantné národné, európske alebo medzinárodné právo. V niektorých prípadoch je vhodné a v štátoch so systémom „common law“ zásadne, použiť odkaz na národnú, európsku alebo medzinárodnú judikatúru, vrátane judikatúry súdov iných štátov, ako aj na právnickú literatúru.
45. V štátoch so systémom „common law“ rozhodnutia vyšších súdov ktoré riešia právny problém, slúžia ako záväzné precedensy v neskorších identických prípadoch. V krajinách so systémom kontinentálneho práva rozhodnutia síce nemajú túto vlastnosť, ale aj napriek tomu môžu poskytovať hodnotné usmernenia pre ostatných sudcov pri vysporiadavaní sa s podobnou vecou alebo problémom vo veciach spoločenskej alebo právnej závažnosti. V takých prípadoch uvedenie dôvodov vychádzajúcich z podrobného štúdia dotknutých právnych problémov musí byť vypracované s osobitnou starostlivosťou, aby boli naplnené očakávania účastníkov konania a verejnosti.
46. V mnohých veciach skúmanie právnej stránky veci znamená výklad právnych predpisov.
47. Popri rešpektovaní právomoci sudcov robiť výklad práva, je potrebné neopomínať povinnosť sudcov podporovať právnu istotu. Právna istota totiž garantuje predpovedateľnosť obsahu a aplikácie práva, čím prispieva k zabezpečeniu vysokej kvality súdneho systému.
48. Sudcovia budú aplikovať výkladové pravidlá pre vnútroštátne aj medzinárodné právo rešpektujúc tento cieľ. V krajinách so systémom „common law“ sudcovia budú rešpektovať relevantný precedens. V krajinách systému kontinentálneho práva sa budú spravovať ustálenou rozhodovacou praxou najmä najvyšších súdov, ktorých úlohou je zabezpečovanie jednotnosti rozhodovania.
49. Sudcovia by vo všeobecnosti mali byť konzistentní pri aplikácii práva. Ak sa však súd rozhodne odkloniť od predchádzajúcej rozhodovacej praxe, toto musí byť jasne uvedené v rozhodnutí. V osobitných prípadoch môže byť vhodné, aby súd uviedol, že tento nový výklad je použiteľný až po vynesení dotknutého rozhodnutia, alebo od dátumu uvedeného v rozhodnutí.
50. Objem nápadu na súdoch vyššieho stupňa má vplyv na rýchlosť konania, ako aj na kvalitu súdneho rozhodovania. CCJE odporúča zavedenie mechanizmu na reguláciu takého nápadu na súdy, rešpektujúceho právne tradície jednotlivých štátov.

c. Odlišné stanovisko

51. V niektorých štátoch sudcovia môžu vysloviť opačné alebo odlišné stanovisko. V

14 Výraz „európske právo“ zahŕňa *acquis* Rady Európy a právo Európskych spoločenstiev.

15 Pozri Stanovisko CCJE č. 9 (2006).

takom prípade by odlišné stanovisko malo byť uverejnené spolu s majoritným. Sudcovia tak vyjadrujú čiastočný alebo úplný nesúhlas s rozhodnutím prijatým väčšinou sudcov, ktorí vydali toto rozhodnutie a dôvody svojho nesúhlasu, alebo stanoviska, že rozhodnutie súdu mohlo byť alebo malo byť založené na iných než prijatých dôvodoch. Tento postup môže prispieť k zlepšeniu obsahovej stránky rozhodnutia a tiež zrozumiteľnosti rozhodnutia a vývoju práva.

52. Odlišné stanovisko by malo byť plne zdôvodnené, odrážajúc tak sudcovu úvahu a vyhodnotenie skutkovej a právnej stránky veci.

d. Vykonateľnosť

53. Každý výrok daný alebo vyplývajúci z rozhodnutia súdu musí byť napísaný v jasnom a jednoznačnom jazyku tak, aby bol ihneď účinný, alebo v prípade rozkazu niečo konať alebo sa zdržať konania alebo na zaplatenie, ihneď vykonateľný.

54. V zmysle výkladu Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“), z práva na spravodlivý proces zakotveného v článku 6 Dohovoru vyplýva nielen potreba vydania súdneho rozhodnutia v rozumnej lehote, ale aj potreba, aby v danom prípade bolo rozhodnutie materiálne vykonateľné v prospech účastníka, ktorý mal v konaní úspech. Dohovor totiž nevytvára len teoretický rámec ochrany ľudských práv, ale jeho cieľom je, aby ochrana, ktorú poskytuje, mala reálny účinok.

55. V súlade s uvedeným taký výrok musí spĺňať nasledovné:

(i) V prvom rade, kde je to relevantné, musí byť vymožitelný v zmysle štylistiky: to znamená, že rozhodnutie musí obsahovať operatívne ustanovenia, ktoré bez akýchkoľvek nejasností a nepresností jasne ustanovujú rozhodnutie, povinnosť či príkaz daný súdom. Nejasné rozhodnutie, ktoré možno vykladať viacerými spôsobmi oslabuje účinok a dôveryhodnosť súdneho konania.

(ii) Výrok musí byť vymožitelný v rámci relevantného systému výkonu rozhodnutí: je to stanovenie spôsobu, ako bude efektívne vykonané. V prevažnej väčšine právnych systémov sú k dispozícii procesné pravidlá, podľa ktorých bude možné výkon rozhodnutia odložiť alebo prerušiť. Odloženie a prerušenie sú v niektorých prípadoch nepochybne legitímne, avšak ich využitie prichádza do úvahy aj z taktických dôvodov. V takom prípade nedôvodné povolenie odkladu alebo prerušenie výkonu rozhodnutia môže viesť k paralyzovaniu súdneho konania a pripusteniu procesných stratégií určených na znefunkčnenie súdneho rozhodnutia. V záujme zaistenia efektívneho súdnictva je potrebné, aby všetky štáty mali právnu úpravu týkajúcu sa predbežnej vykonateľnosti.¹⁶

56. Kvalitný výrok (v netrestných veciach) sa stáva obsolentným v prípade neexistencie jednoduchého a efektívneho konania o výkone rozhodnutia. Je dôležité, aby takéto konanie podliehalo dohľadu súdu prostredníctvom sudcov oprávnených riešiť problémy, ktoré môžu vyvstať v procese výkonu rozhodnutia, a to v súlade so zásadou hospodárnosti, bez zbytočných nákladov pre účastníkov konania.

¹⁶ Pozri Stanovisko CCJE č. 6 (2004), bod 130.

ČASŤ II. HODNOTENIE KVALITY SÚDNYCH ROZHODNUTÍ

57. CCJE zdôrazňuje, že meritá individuálnych súdnych rozhodnutí sú v prvom rade kontrolované v rámci odvolacieho konania, alebo inej formy preskúmania dostupnej na vnútroštátnych súdoch a prostredníctvom práva na prístup k Európskemu súdu pre ľudské práva. Štáty majú povinnosť zaistiť, aby konanie pred vnútroštátnym súdom zodpovedalo požiadavkám obsiahnutým v rozhodnutiach tohto súdu.

A. Povaha hodnotenia

58. Od deväťdesiatych rokov narastá vedomie o tom, že kvalita súdnych rozhodnutí nemôže byť vyhodnotená len na základe jeho právnej hodnoty. Ako vyplýva z prvej časti tohto stanoviska, na kvalitu súdneho rozhodnutia vplýva kvalita všetkých prípravných úkonov, ktoré mu predchádzajú, a preto je potrebné skúmať právny systém ako celok. Navyše, nazerané z hľadiska užívateľov súdu, nie je to právna kvalita „*stricto sensu*“ konkrétneho rozhodnutia, na čom záleží; je potrebné tiež venovať pozornosť aj iným aspektom, akými sú dĺžka konania, jeho transparentnosť a vedenie, ako aj spôsob, akým sudca komunikuje s účastníkmi konania, či spôsob realizácie spoločenskej zodpovednosti súdnictva.

59. CCJE zdôrazňuje, že žiadna z metód hodnotenia kvality súdnych rozhodnutí by nemala zasahovať do nezávislosti súdnictva či už ako celku, alebo vo vzťahu k sudcovi.

60. Hodnotenie kvality súdnych rozhodnutí musí v prvom rade vychádzať z princípov ESLP. Nemôže byť založené len na zvažovaní ekonomických alebo manažérskych hľadísk. Úlohou súdnictva je predovšetkým aplikovať zákon a nie je možné dôsledne ho analyzovať len z hľadiska ekonomickej efektivity.

61. Akýkoľvek systém hodnotenia kvality by mal smerovať výlučne k zvyšovaniu kvality súdnych rozhodnutí a nie slúžiť len ako byrokratický nástroj, alebo cieľ sám osebe. Hodnotenie kvality nesmie byť nástrojom vonkajšej kontroly súdnictva.

62. CCJE pripomína, že hodnotenie kvality súdnictva, t.j. výkonnosti súdneho systému ako celku alebo konkrétneho súdu alebo súdov vo vybranom regióne by nemalo byť zamieňané s hodnotením profesionálnych schopností jednotlivých sudcov pre iné účely.¹⁷

63. Hodnotiace konanie by sa malo predovšetkým zamerať na zistenie potreby, ak tu taká je, pre zmenu legislatívy, zmenu alebo zlepšenie súdneho konania a/alebo pre ďalšie vzdelávanie sudcov a súdneho personálu.

64. Predmet, metódy a proces hodnotenia by mali byť riadne definované a zrozumiteľné. Mali by byť určené sudcami alebo v úzkej spolupráci so sudcami.

¹⁷ Pozri Stanovisko CCJE č. 6 (2004), časť B, bod 34 a Stanovisko CCJE č. 10 (2007), bod 52 až 56 a 78.

65. Hodnotenie musí byť transparentné. S osobnými údajmi alebo údajmi spôsobilými identifikovať sudcu sa musí nakladať ako s dôvernými.
66. Hodnotenie kvality súdnych rozhodnutí by nemalo navádzať sudcov, aby hodnotili skutkový stav veci alebo rozhodovali o merite veci uniformne bez toho, aby brali do úvahy špecifické okolnosti každého prípadu.
67. Akékoľvek hodnotenie súdnych rozhodnutí musí rešpektovať rôzne typy a stupne súdov, ako aj rôzne druhy sporov a rozličné schopnosti a znalosti vyžadované na ich rozhodnutie.

B. Hodnotiace metódy (vrátane orgánov s právomocou hodnotiť kvalitu súdnych rozhodnutí)

68. CCJE zdôrazňuje, že (najmä v prípade použitia kvantitatívnej a kvalitatívnej štatistiky) je vhodné kombinovať rôzne metódy hodnotenia, spojené s rôznymi ukazovateľmi kvality a viacerými zdrojmi informácií. Žiadna metóda by nemala prevážiť nad inými. Hodnotiace metódy sú akceptovateľné, ak je zabezpečené, že sa budú používať s nevyhnutnou vedeckou rigoróznosťou, znalosťou a starostlivosťou a ak sú zadefinované transparentným spôsobom. Navyše, hodnotiace systémy nesmú spochybňovať legitimitu súdnych rozhodnutí.
69. CCJE zastáva názor, že nie je nevyhnutné, aby všetky štáty prijali rovnaký systém hodnotenia a rovnaký metodologický prístup; preto hoci nie je zámerom tohto stanoviska ponúknuť detailné vyjadrenie k rôznym kvalitatívnym systémom hodnotenia, je možné na základe vnútroštátnych skúsenosti zostaviť zoznam najvhodnejších metód.

1. Samohodnotenie sudcami a hodnotenie podané inými subjektmi v rámci súdneho systému

70. CCJE podporuje hodnotenie rovnými a samohodnotenie sudcami, ako aj účasť osôb "z vonka" (napr. advokátov, prokurátorov, profesorov právnických fakúlt, občanov, národných alebo medzinárodných mimovládnych organizácií) na hodnotení, avšak je nevyhnutné plne rešpektovať nezávislosť súdnictva. Také hodnotenie zvonka samozrejme nesmie byť použité na kompromitovanie sudcovskej nezávislosti alebo integrity súdneho konania. Prvým ukazovateľom v hodnotení súdnych rozhodnutí musí byť dostupnosť riadneho a efektívneho odvolacieho konania.
71. Prostredníctvom judikatúry, preskúmania súdnej praxe a ich výročných správ, môžu nadriadené súdy prispieť ku kvalite súdnych rozhodnutí a ich hodnoteniu; v tomto smere je nanajvýš dôležité, aby ich rozhodovacia prax bola jasná, jednotná a ustálená. Nadriadené súdy majú možnosť prispieť ku kvalite súdnych rozhodnutí vytvorením pravidiel pre nižšie súdy, v ktorých upriamia pozornosť na aplikovateľné princípy v súlade s relevantnou rozhodovacou činnosťou.

2. Štatistické metódy

72. Kvantitatívna štatistická metóda zahŕňa vykonanie štatistiky na úrovni súdu

(štatistika napadnutých, nerozhodnutých a rozhodnutých vecí, počet pojednávanií v každej veci, počet zrušených pojednávanií, dĺžka konania, atď.). Množstvo práce vykonanej súdom je jedným z indikátorov pre meranie schopnosti správy súdu vyhovieť potrebám spoločnosti. Táto schopnosť je jedným z ukazovateľov kvality súdnictva. Táto metóda analýzy je vhodná pre činnosť súdu, avšak sama osebe nepostačuje na zistenie, či aktuálne vydané rozhodnutia dosahujú uspokojivú kvalitu. Povaha rozhodnutí závisí od predmetu každého jednotlivého konania. Sudcovi, napríklad, môže vyvstať povinnosť vydať niekoľko navzájom súvisiacich rozhodnutí vo veci menšej právnej závažnosti. Štatistika nie je vhodným meradlom v každej situácii a musí byť vždy vnímaná v kontexte. Na druhej strane táto metóda umožňuje zistiť, či bola vec prejednaná v rámci primeraných lehôt, alebo či existujú nedokončené veci, ktoré by odôvodňovali pridelenie dodatočných zdrojov a prijatie opatrení zameraných na ich redukciu alebo elimináciu.

73. Pre účely kvalitatívnej štatistickej metódy sú rozhodnutia klasifikované podľa ich typu, predmetu a zložitosti. Táto metóda dovoľuje zvažovanie rôznych typov prípadov tak, aby bolo možné vytvoriť efektívny a správny systém rozdeľovania vecí a ustanoviť minimálne a maximálne pracovné zaťaženie, ktoré možno od súdu vyžadovať. Jedným z atribútov tejto metódy je to, že berie do úvahy špecifiká jednotlivých vecí, v dôsledku čoho aj v prípade nižšieho počtu vydaných rozhodnutí, má na zreteľ množstvo vynaloženej práce. Isté problémy spojené s kvalitatívnym štatistickým zisťovaním vyplývajú z definovania, ktoré faktory treba brať na zreteľ a ktorá inštitúcia je kompetentná na ich stanovenie.

74. Limitovaný počet odvolaní a počet úspešných odvolaní môžu taktiež slúžiť ako objektívne zistiteľné a relatívne spoľahlivé indikátory kvality. Avšak CCJE zdôrazňuje, že ani počet odvolaní, ani ich úspešnosť nemusia nevyhnutne odrážať kvalitu rozhodnutí napadnutých odvolaním. Úspech odvolania môže totiž spočívať len v inom vyhodnotení závažnej otázky sudcom odvolacieho súdu, ktorého rozhodnutie by mohlo byť zrušené, ak by vec bola bývala predložená súdu vyššieho stupňa.¹⁸

3. Úloha súdnej rady

75. Národné alebo medzinárodné orgány pre vyhodnocovanie súdnych rozhodnutí by mali byť zložené z členov, ktorí sú v plnom rozsahu nezávislí od výkonnej moci. Aby sa predišlo akýmkoľvek vplyvom, v štátoch, v ktorých súdna rada existuje, by malo byť zverené hodnotenie kvality súdnych rozhodnutí práve jej. Spracovanie dát a hodnotenie kvality by mali v rámci rady vykonávať tie jej oddelenia, ktoré nie sú poverené vo veciach disciplinárnych previnení sudcov. Z rovnakých dôvodov by tak mal v štátoch bez takejto súdnej rady hodnotenie kvality rozhodnutia vykonávať osobitný orgán disponujúci rovnakými garanciami pre nezávislosť sudcov, akými disponuje súdna rada.

Hlavné závery a odporúčania

¹⁸ Pozri Stanovisko CCJE č. 6 (2004), bod 36.

a) **Vonkajšie ukazovatele, od ktorých závisí kvalita súdnych rozhodnutí**, zahŕňajú kvalitu zákonov prijatých **zákonodarcom**. Preto je dôležité, aby parlamenty štátov posudzovali a monitorovali dopad účinnej legislatívy a legislatívnych návrhov na súdny systém.

b) Kvalita rozhodovania závisí od **alokácie primeraných ľudských, finančných a materiálnych zdrojov** v každom súdnom systéme ako aj **udržiavanie finančného zabezpečenia pre každého sudcu**.

c) Pre vysokú kvalitu súdnych rozhodnutí má podstatný vplyv úroveň právneho **vzdelávania a tréning sudcov a iných právnických profesionálov**.

d) Je tiež dôležité poskytovať vzdelávanie sudcov v mimo právnych oblastiach ako aj tréning **zamestnancov na súdoch** s cieľom znížiť zaťaženie sudcov povinnosťami administratívnej a technickej povahy, čím sa im umožní sústrediť sa na intelektuálne aspekty rozhodovania.

e) Úroveň kvality súdnych rozhodnutí je jednoznačne výsledkom **interakcie medzi aktérmi pôsobiacimi v rámci súdneho systému**.

f) **Profesionalita** sudcu je primárnou garanciou kvality rozhodnutia a je tiež dôležitou súčasťou **interného prostredia vplývajúceho na súdne rozhodnutie**. Profesionalita zahŕňa vysokú úroveň právneho vzdelávania sudcov, ako aj rozvinutú kultúru nezávislosti, etiky a sudcovskej morálky, ktoré od sudcov vyžadujú uvedomovanie si nielen právnych aspektov, ale aj mimo právnych konceptov.

g) Ďalšími prvkami interného prostredia ovplyvňujúcimi súdne rozhodnutie je **proces a „manažment“ vecí**. Proces musí byť jasný, transparentný a predvídateľný. Sudca musí byť schopný organizovať a viesť konanie aktívne a presne. Rozhodnutie musí byť vydané v primeranom čase. Avšak rýchlosť konania nie je jediným faktorom, ktorý treba brať na zreteľ, pretože súdne rozhodnutie musí byť zárukou riadneho a spravodlivého procesu, spoločenskej harmónie a právnej istoty.

h) Je potrebné podporovať **štandardné modely dobrej praxe v „manažmente“ vecí**, ako aj stretnutia a konzultácie medzi sudcami.

i) **Pojednávanie** by malo byť nariadené vo všetkých prípadoch, kedy tak vyžaduje judikatúra ESĽP a malo by spĺňať požiadavky Dohovoru, zaisťujúc tak pre účastníkov konania a verejnosť minimálne štandardy riadneho a spravodlivého konania.

j) Riadne vedenie konania, správna aplikácia právnych princípov a vyhodnotenie skutkových zistení ako aj vykonateľnosť sú kľúčovými prvkami, ktoré prispievajú k vysokej kvalite súdnych rozhodnutí.

k) Rozhodnutie musí byť **zrozumiteľné a písomne vyhotovené v jasnom a jednoduchom jazyku, avšak pri zachovaní možnosti pre sudcu zvoliť si vlastný štýl**, alebo využiť štandardizované modely.

l) CCJE odporúča, aby súdne authority zozbierali **kompéndium dobrej praxe** za účelom uľahčenia písania rozhodnutí.

m) **Súdne rozhodnutie musí byť v zásade odôvodnené**. Jeho kvalita závisí v princípe od jeho odôvodnenia. Odôvodnenie môže zahŕňať interpretáciu právnych princípov, majúci na zreteli potrebu zaistiť právnu istotu a konzistentnosť. Keď sa súd v rozhodnutí odchyľuje od predchádzajúcej rozhodovacej praxe, táto skutočnosť by mala byť v rozhodnutí zreteľne uvedená.

n) CCJE odporúča zavedenie **mechanizmov pre regulovanie prístupu na súdy vyššieho stupňa** rešpektujúcich právne tradície štátu.

o) **Odlíšné stanovisko** sudcov, ak je prípustné, môže prispieť k zlepšeniu obsahu rozhodnutia a môže napomôcť zrozumiteľnosti rozhodnutia, ale aj vývoju právnej praxe. Takéto stanovisko by malo byť riadne odôvodnené a malo by byť zverejnené.

p) Akýkoľvek príkaz majúci formu súdneho rozhodnutia, alebo vyplývajúci zo súdneho rozhodnutia, musí byť napísaný v jasnom a jednoznačnom **jazyku** tak, aby mohol okamžite nadobudnúť účinnosť, alebo, v prípade príkazu na konanie alebo zdržanie sa konania alebo na zaplatenie, aby bolo **okamžite vykonateľné**.

q) CCJE zdôrazňuje, že meritá individuálnych **súdnych rozhodnutí sú kontrolované v rámci odvolacieho konania, alebo inej formy preskúmavania** dostupnej na vnútroštátnych súdoch a prostredníctvom práva na prístup k Európskemu súdu pre ľudské práva.

r) **Súdny systém ako celok musí byť preskúmaný** za účelom **vyhodnotenia** kvality súdneho rozhodnutia. Je namieste venovať pozornosť dĺžke konania, transparentnosti a vedeniu konania.

s) Hodnotenie musí vychádzať zo základných princípov ESLP. Nemôže byť vykonávané len z pohľadu aspektov ekonomickej a manažérskej povahy.

t) Akákoľvek metóda hodnotenia kvality súdneho rozhodnutia nesmie zasahovať do nezávislosti súdnictva ako celku, ani jednotlivého sudcu, nesmie slúžiť ako byrokratický nástroj alebo cieľ sám osebe a nemala by sa zamieňať s hodnotením profesionálnych schopností sudcov na iné účely. Navyše, systém hodnotenia nesmie napádať legitimitu súdneho rozhodnutia.

u) Akékoľvek hodnotenie má v prvom rade sledovať cieľ zistenia potrieb, pokiaľ tu sú, pre úpravu legislatívy, na zmenu alebo zlepšenie súdneho konania a/alebo ďalšieho vzdelávania sudcov a súdneho personálu.

v) CCJE zdôrazňuje, že je želateľné, **kombinovať rôzne metódy hodnotenia**. Hodnotiace metódy by mali byť zvažované s potrebnou vedeckou prísnosťou, znalosťou a starostlivosťou, a tiež by mali byť zadefinované podľa transparentných kľúčov.

w) CCJE podporuje hodnotenie „rovnými“ a **samohodnotenie sudcov**. CCJE tiež podporuje účasť „externých“ osôb na hodnotení pod podmienkou zachovania nezávislosti súdnictva.

x) Prostredníctvom rozhodovacej činnosti, preskúmaním súdnej praxe a výročných správ môžu **súdy vyššieho stupňa** prispieť ku kvalite súdnych rozhodnutí a ich hodnotenia; v tomto smere je nanajvýš dôležité, aby ich **judikatúra bola jasná, konzistentná a konštantná**.

y) Hodnotenie kvality rozhodnutí musí byť v právomoci súdnej rady, pokiaľ existuje, alebo nezávislého orgánu s rovnakými garanciami pre nezávislosť súdnictva.